

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2001/328

Karar Sayısı : 2002/105

Karar Günü : 21.11.2002

Resmi Gazete tarih/sayı:22.04.2003/25087

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Bucak Asliye Ceza Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 1.3.1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun değişik 240. maddesinin Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine; 21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"un 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin "Türk Ceza Kanununun....240,..." bölümünün de Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Memur olan sanık hakkında görevi kötüye kullanma suçundan açılan kamu davasında, 765 sayılı Türk Ceza Kanununun 240. maddesi ile 4616 sayılı Kanun'un 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin "Türk Ceza Kanununun...240,..." bölümünün, Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme iptalleri için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

1- Türk Ceza Kanunu'nun itiraz konusu 240. maddesi şöyledir:

"Madde 240 - Yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur derecesine göre bir yıldan üç yıla kadar hapsolunur. Cezayı hafifletici nedenlerin bulunması halinde altı aydan bir yıla kadar hapis ve her iki halde ikibin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ayrıca memuriyetten süreli veya temelli olarak yoksun kılınır."

2- 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin itiraz konusu bölümü de içeren (a) alt bendi şöyledir:

"5. Ancak;

a) Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 157, 161, 162, 168, 171, 172, 188, 191, 192, 202, 205, 208, 209, 211 ilâ 214, 216 ilâ 219, 240, 243, 264, 298, 301 ilâ 303, 305 inci maddelerinde, 312 nci maddenin ikinci fıkrasında, 313 üncü maddesinde, 314 üncü maddesinin birinci fıkrasında, 339 ilâ 349, 366, 367, 383, 394, 403 ilâ 408, 414 ilâ 418 ve 503 ilâ 506 ncı maddelerinde,"

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

İtiraz başvurusunda Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Mustafa BUMİN, Haşım KILIÇ, Yalçın ACARGÜN, Sacit ADALI, Ali HÜNER, Fulya KANTARCIOĞLU, Mahir Can ILICAK, Rüştü SÖNMEZ, Ertuğrul ERSOY, Tülay TUĞCU, Ahmet AKYALÇIN'ın katılmalarıyla 12.06.2001 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ile bunların gerekçeleri ve diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinin incelenmesi

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Türk Ceza Kanunu'nun 240. maddesinde, "yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur..."un cezalandırılacağına öngörüldüğünü, bunun, yasada suç sayılmayan hallerin cezalandırılmasına yol açmak suretiyle yargı erkine ceza ihdas etme imkanı vereceğini belirterek Anayasa'nın 38. maddesindeki suçun yasallığı ile Anayasa'nın 2. maddesindeki Hukuk Devleti ilkelerine aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasında, "kimse, kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz" denilerek "suçun yasallığı", üçüncü fıkrasında da "ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur" kuralına yer verilerek "cezanın yasallığı" ilkesi benimsenmiştir.

Anayasa hukukunun temel ilkelerinden olan suç ve cezada yasallık, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Bu ilke, aynı zamanda temel hak ve özgürlükleri en geniş biçimiyle gerçekleştirip güvence altına almakla yükümlü hukuk devletinin de esas aldığı değerlerden olup, uluslararası hukukta ve insan hakları belgelerinde de özel bir yere ve öneme sahip bulunmaktadır.

Türk Ceza Yasası'nın bir çok maddesinde, memuriyet görevinin kötüye kullanılması suretiyle işlenen özel nitelikteki suçlara ilişkin ceza kuralları bulunmaktadır. Bunlara örnek olarak aynı Yasa'nın 194., 202., 209., 213 ve 228. maddeleri gösterilebilir. İtiraz konusu 240. maddede ise özel olarak düzenlenen suçlar dışında kalan genel anlamda görevi kötüye kullanma suçuna yer verilmiştir. Buna göre, Yasa'da yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur, derecesine göre, bir yıldan üç yıla kadar hapsolunur, cezayı hafifletici nedenlerin bulunması halinde, altı aydan bir yıla kadar hapis ve her iki halde ikibin liradan onbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır ve memuriyetten süreli veya temelli olarak yoksun kılınır. Yasakoyucu bu düzenleme ile Türk Ceza Kanunu'nda özel olarak yer verilen zimmet, ihtilâs, irtikâp, rüşvet, keyfi muamele gibi suçlar dışında kalan görevi kötüye kullanmaların da cezasız bırakılmasını önlemek istemiştir. Burada, suçun maddi unsuru görevin kötüye kullanılmış olmasıdır. Memurların görev ve yetkileri ile bunların nitelikleri, sınırları, gerekleri, yürütülen kamu hizmetini düzenleyen mevzuatta gösterildiğinden her davada memurun, bu mevzuatla çizilen sınırları aşıp aşmadığı saptanarak, görevi kötüye kullanma

suçunun maddî unsuru belirlenecektir. Bunun yanı sıra, kuşkusuz suçun oluşmuş sayılabilmesi için failin memur olması, eylemin memurun göreviyle ilgili bulunması ve manevi bakımdan kastın varlığı gibi suçun diğer unsurları da aranacaktır. Suçun cezası ise yasada gösterilmiştir.

Bu durumda, başvuru kararında ileri sürüldüğü gibi iptali istenilen kuralın, yasa ile suç sayılmayan hallerin cezalandırılmasına yol açtığı, bu bağlamda suç ve cezanın yasallığı ilkesi ile çeliştiği savı yerinde görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir. İstemin reddi gerekir.

B- 4616 Sayılı Yasa'nın 1. Maddesinin 5. Bendinin (a) Alt Bendinin "Türk Ceza Kanununu ...240,..." Bölümünün İncelenmesi

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, yapılan düzenleme ile daha ağır olmasına karşın kapsama alınan suçlara göre daha hafif nitelikte olan TCK'nun 240. maddesinin kapsam dışında bırakılmasının Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı olduğunu ileri sürerek, 4616 sayılı Yasa'nın 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendinin "Türk Ceza Kanununun...240,..." bölümünün iptalini istemiştir. Ancak bu bölüm, Mahkememizin 18.07.2001 gün ve Esas 2001/4, Karar 2001/332 sayılı kararıyla iptal edildiğinden, konusu bulunmayan istem hakkında yeniden karar verilmesine yer olmadığı yolunda karar verilmesi gerekir.

VI- SONUÇ

A- 1.3.1926 günlü, 765 sayılı "Türk Ceza Kanunu"nun 2248 sayılı Yasa ile değiştirilen 240. maddesinin, Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE,

B- 21.12.2000 günlü, 4616 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"un 1. maddesinin 5. bendinin (a) alt bendi, Türk Ceza Kanununun 240. maddesi yönünden 18.7.2001 günlü, E. 2001/4, K. 2001/332 sayılı kararla iptal edildiğinden, BU MADDE HAKKINDA YENİDEN KARAR VERİLMESİNE YER OLMADIĞINA,

21.11.2002 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Mustafa BUMİN	Haşim KILIÇ	Yalçın ACARGÜN
Üye	Üye	Üye
Sacit ADALI	Ali HÜNER	Fulya KANTARCIOĞLU

Esas Sayısı : 2001/328
Karar Sayısı : 2002/105

Üye

Ertuğrul ERSOY

Üye

Tülay TUĞCU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Enis TUNGA

Üye

Mehmet ERTEN